

УДК 347.961(091):004.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.130>

ЕТАПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ НОТАРІАТУ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Гуменюк В.В.

аспірант 3-го року навчання,

юридичний факультет

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гуменюк В.В. Етапи історичного розвитку нотаріату в епоху цифровізації.

Нотаріуси існували з доісторичної культури, коли існували зв'язки між окремими людьми та громадами. У результаті виникнення нерівності виникла потреба в встановленні стандартів поведінки, що призвело до створення інституцій, пов'язаних із правом. Нотаріат був заснований для публічного посвідчення приватних актів, створення довіри та перевірки законності угод, а також захисту прав і інтересів громадян. Розквіт і занепад Київської Русі пов'язані з розвитком нотаріату. Розвиток нотаріату під час Магдебурзького права можна побачити в Литовських статутах, «Правах, за якими судиться малоросійський народ» 1750 року, «Правах, за якими судиться малоросійський народ» 1807 року, «Судових статутах» 1864 року та інших документах. З державою розвивається нотаріат. У 1993 році Україна прийняла закон про нотаріат. Концепція реформування нотаріату була схвалена в 2010 році. Українські нотаріуси дотримуються європейських стандартів і використовують новітні технології. Це покращує нотаріальні послуги та покращує доступ громадян до них; у 2023 році прийнято рішення про деякі питання Єдиної державної електронної нотаріальної системи, яка складається з декількох взаємопов'язаних інформаційних систем, які автоматизують нотаріальні процеси. Збирання, обробка, зберігання, захист, пошук, облік і використання нотаріальної інформації є частиною цих процесів. Майбутнє українського нотаріату залежить від використання сучасних технологій для покращення нотаріальних послуг. Це покращить діяльність нотаріату та підвищить довіру до нього. Крім того, на цьому етапі необхідно покращити державну службу та боротися з корупцією в нотаріаті. Нотаріуси працюють у складних умовах під час війни. Від початку повномасштабного вторгнення в Україну нотаріат відіграв важливу роль у суспільстві. Нотаріуси працювали в небезпечних ситуаціях, захищали архіви та надавали нотаріальні послуги. У перші місяці війни Міністерство юстиції України відновило реєстрацію бланків документів, включаючи спадщину, довіреності, нерухомість, бізнес і бланки документів. Другий етап реформи ринку землі розпочався. У ньому можуть брати участь українські юридичні особи. Держава надає нотаріусам першість у формалізації угод. Нові процедури реєстрації первинної забудови також захистили права інвесторів. Держава дала нотаріусам право реєструвати збитки, завдані Російською Федерацією. За державним актом нотаріус може допомогти клієнту отримати компенсацію за зруйноване житло та придбати власне житло. Офіційний фінансовий нагляд і штрафи очікуються для нотаріусів. Українські нотаріуси успішно працюють і зберігають довіру в суспільстві, сприяючи громадянським змінам, економічній стабільності та створюючи ще більшу потребу в реформах у воєнний час. Повноваження нотаріусів розширюються, а електронний нотаріат поступово замінить паперовий. Суспільство України вступило в нову еру після прийняття Конституції 1996 року. Наразі правова система та інституції України потребують значного покращення. Для адаптації нотаріальної практики до постійно змінюваної правової системи України було створено Українську нотаріальну палату. У міру того, як країна стає більш правовою та демократичною, нотаріат повинен змінитися, щоб підтримувати справедливість і відкритість, одночасно захищаючи суспільні інтереси. Для майбутнього розвитку українського суспільства необхідно реформувати правові інститути, особливо нотаріат. Для захисту даних електронний підпис і особиста ідентифікація є наступними етапами діджиталізації нотаріату. Це полегшить онлайн-транзакції та зменшить кількість юридичних процедур, для яких потрібна фізична присутність. Українська нотаріальна професія має тривалу історію перевірки достовірності документів. Цифровий нотаріат підвищує безпеку та якість послуг у країні. Ця реформа демонструє сучасність правової системи в Україні.

Ключові слова, нотаріат, етапи, цифровізація, історія розвитку, закон.

Humenyuk V.V. Stages of historical development of notariat in the era of digitalization.

Notaries have existed since prehistoric culture, when there were links between individuals and communities. As a result of inequalities, there was a need to establish standards of behaviour, which led to the creation of law-related institutions. Notaries were established to publicly certify private deeds, create trust verify the legality of transactions, and protect the rights and interests of citizens. The

rise and decline of Kyivan Rus are associated with the development of notaries. The development of notaries under the Magdeburg Law can be seen in the Lithuanian Statutes, the Rights of the Little Russian People of 1750, the Rights of the Little Russian People of 1807, the Judicial Statutes of 1864, and other documents. The state is developing the notary system. In 1993, Ukraine adopted a law on notaries. The concept of notary reform was approved in 2010. Ukrainian notaries adhere to European standards and use the latest technology. This improves citizens' notarial services and access to them; in 2023, a decision was made on some Unified State Electronic Notary System issues, which consists of several interconnected information systems that automate notarial processes. The collection, processing, storage, protection, search, accounting and use of notarial information are part of these processes. The future of Ukrainian notaries depends on modern technologies to improve notarial services. This will improve the notary's performance and increase its credibility. In addition, at this stage, it is necessary to improve the civil service and fight corruption in the notary. Notaries work in difficult conditions during the war. Notaries have played an important role in society since the beginning of the full-scale invasion of Ukraine. Notaries worked in dangerous situations, protected archives, and provided notarial services. In the first months of the war, the Ministry of Justice of Ukraine resumed registration of forms of documents, including inheritance, powers of attorney, real estate, business, and letterheads. The second phase of the land market reform has begun. Ukrainian legal entities can now participate in it. The government is giving notaries priority in formalising transactions. New procedures for registering primary construction have also protected investors' rights. The state has granted notaries the right to register damages caused by the Russian Federation. According to the state act, a notary can help clients receive compensation for destroyed housing and purchase their own housing. Official financial supervision and fines are expected for notaries. Ukrainian notaries are performing well and retaining public trust, contributing to civilian change and economic stability and creating an even greater need for reform in wartime. The powers of notaries are expanding, and electronic notaries are gradually replacing paper notaries. Ukrainian society entered a new era after the adoption of the 1996 Constitution. Currently, the legal system and institutions of Ukraine require significant improvement. The Ukrainian Chamber of Notaries was established to adapt notarial practice to the ever-changing legal system of Ukraine. As the country becomes more law-abiding and democratic, the notary profession must change to maintain fairness and transparency while protecting the public interest. For the future development of Ukrainian society, it is necessary to reform legal institutions, especially notaries. To protect data, electronic signatures and personal identification are the next steps in the digitalisation of notaries. This will facilitate online transactions and reduce the number of legal procedures that require physical presence. The Ukrainian notary profession has a long history of verifying the authenticity of documents. Digital notaries improve the security and quality of services in the country. This reform demonstrates the modernity of the legal system in Ukraine.

Key words: notary, stages, digitalisation, history of development, law.

Постановка проблеми. Дослідження історичного розвитку нотаріату показує, що еволюція та реформування нотаріату в сучасній незалежній Україні нерозривно пов'язані з ключовими п'ятьма подіями: це набуття незалежності в 1991 році, прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про нотаріат» у 1993 році та створенням у квітні того ж року Української нотаріальної палати - єдиного загальнонаціонального об'єднання нотаріусів, прийняття концепції реформування інституту нотаріату та прийняття постанови 2023 року про цифровізацію нотаріату, тобто введення е-нотаріату. Ці події глибоко вплинули на життя нотаріату, оскільки інститут нотаріату, що знаходиться на перетині приватних і публічних інтересів, потребує організаційної структури, яка б відповідала його особливій природі.

Метою даної статті є дослідження історичних етапів розвитку нотаріату в Україні в епоху цифровізації.

Серед вчених теоретиків, які здійснили вклад і історичний розвиток інституту нотаріату, слід відзначити К. Бахмана, С. Барановського, А. Бойкова, А. Гасмана, Н. Денисяк, Л. Дешко, М. Карнаух, А. Колодій, О. Мартинюк, Н. Мішина, Ю. Нікітіна, П. Підгорецького, М. Рабінович, М. Савчин, О. Тихомирова, П. Хоменко, М. Черниш, К.І. Чижмарь, М. Яроцького та ін., а особливості е-нотаріату в невеликій кількості наукових праць, варто вказати на сучасні праці таких науковців, як І. Беззуб, М. Долинська, І.М. Іліопол, З. Журавльова, О. Костенко, С. Фурса, а також таких практиків із нотаріальної сфери, як О. Кирилук та В. Марченко. Це питання потребує детальнішого дослідження. Обрана для дослідження тема щодо запровадження в Україні електронного нотаріату є актуальною, адже стоїть на порозі реформаторських змін. Цей напрямок може значно спростити та прискорити процес нотаріальних послуг, забезпечуючи більшу доступність та зручність для громадян. Впровадження електронного нотаріату також сприятиме підвищенню рівня довіри до системи нотаріату в цілому.

Виклад основного матеріалу. Нотаріат не є офіційним національним інститутом через свою природу та сферу дії. Без вивчення історичного досвіду інших країн неможливо визначити витoki та розвиток організаційно-правових форм на території України. Коли ці держави з'єднуються, події, які мають вирішальне значення для міждержавних стосунків, змінюють певні правила суспільних стосунків між ними. Науковці досліджують історію нотаріату, щоб з'ясувати етапи розвитку галузі та дату першого нотаріального акту. При визначенні ролі нотаріату в розвитку права України важливо враховувати розвиток нотаріату як частини правової культури України. Культура є фундаментом державності та всіх її елементів, включаючи права. Об'єктивні корені державності та її інституцій можна знайти в історії людського побуту та організації суспільства. Вважається, що українська нотаріальна практика розвивалася відповідно до західних стандартів. Не забувайте, що різні регіони України еволюціонували в різних правових системах, а також стикалися з правовими системами Австро-Угорщини, Литви, Польщі та Туреччини.

Історія світового нотаріату пов'язана з історією нотаріату України. У сучасному світі існує дві основні правові системи: латинська та англосаксонська [1, с. 28–30]. У правовій науці виділяють такі засадничі принципи латинського нотаріату: 1) для того, щоб засвідчувати різні правочини та проводити консультації із правових питань для своїх клієнтів, нотаріус повинен мати достатню кваліфікацію та широку правову обізнаність; 2) нотаріус повинен бути незалежним, тобто не може бути державним службовцем; 3) нотаріуси повинні виконувати свої функції "із пов'язкою Феміди на очах" – неупереджено; 4) нотаріуси повинні обов'язково зберігати копії документів, оригінали яких були посвідчені ним особисто; 5) за заподіяну шкоду, в процесі виконання своїх повноважень, третім особам, нотаріус несе юридичну відповідальність, зокрема, і усім своїм майном у випадках передбачених законом; 6) нотаріус вправі здійснювати свої повноваження в межах одного, визначеного територіального округу; 7) нотаріус повинен бути членом нотаріального органу, – нотаріальної палат [2]. У державах із англо-американським типом нотаріату нотаріальні документи не мають тої фундаментальної та безспірної юридичної сили як у латинській системі. В англо-саксонській системі нотаріату варто розрізняти нотаріусів: "notarypublic" та "civillawnotary" [3, с. 138].

Зазначається, що нотаріат розвивався за такими етапами в незалежній Україні [4, с. 430]: 1) період якісної трансформації, що тривав з 1991 по 2008 роки (формується концепція нотаріату, що передбачає як розширення предметної діяльності нотаріусів, так і зміну статусу нотаріуса, а також виділення приватних нотаріусів); 2) період функціональних трансформацій, що тривав з 2008 по 2022 роки (розширюються функції нотаріусів незалежно від того чи це державний чи приватний нотаріус, удосконалюються процедури вчинення нотаріальних дій та створюються умови для забезпечення прав громадян в цій сфері); 3) період особливого режиму нотаріальної діяльності, що розпочався з моменту запровадження правового режиму воєнного стану в 2022 році і триває по теперішній час (головна особливість цього етапу функціонування нотаріату полягає в застосуванні спеціальних правил та обмежень при вчиненні нотаріальних дій, що опосередковано впровадженням воєнного стану та потребами первинного врахування національних інтересів). Дійсно можна погодитися з такою систематизацією, але все таки ми віримо, що війна не буде тривати вічно, тому можемо зазначити, що еволюція нотаріату розвивається з розвитком держави.

Нового імпульсу розвитку правової системи України, в тому числі й інституту нотаріату, надало проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. З прийняттям Закону «Про власність» та деяких інших законів значно збільшилась компетенція державних нотаріусів, кількість і обсяг нотаріальних дій. Зусилля Міністерства юстиції України, спрямовані були на вдосконалення системи нотаріату, суттєво не вплинули на стабілізацію нотаріальної діяльності. Працівники нотаріату часто висловлювали занепокоєння тим, що стиль і тактика управління, які застосовуються нотаріатом, є застарілими і не вирішують існуючих проблем. Недостатнє забезпечення нотаріальними бланками, відсутність печатки у кожного нотаріуса, засвідчення надмірної кількості копій документів, нечітко визначений графік роботи нотаріальних контор та їх мінімальна укомплектованість призводили до черг, невиправданих втрат робочого та особистого часу, а також до скарг і невдоволення громадян. Керівництво державного нотаріату, за словами нотаріусів, знало про ці проблеми, але не бажало їх вирішувати, допускаючи бюрократичні зволікання і створюючи видимість пошуку рішень для виправлення недоліків. У 1993 році було прийнято Закон України «Про нотаріат», який визначив правові засади функціонування нотаріату в нових умовах. Цей Закон став одним із історичних кроків у напрямі правової реформи в Україні, коли нарівні із державними нотаріальними органами повноправним учасником правозастосовної практики став й інститут приватного права. У історії українського нотаріату цей закон приніс багато новацій, таких як: створення кваліфікаційних комісій нотаріату для визначення рівня професійної підготовки осіб, які мають намір займатися нотаріальною діяльністю; видача свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю всім

громадянам України, які пройшли кваліфікаційний іспит; і створення державних нотаріальних архівів в обласних центрах, містах Києві та Севастополі,

Концепція реформування органів нотаріату в Україні була затверджена наказом Міністерства юстиції України від 24.12.2010 [5]. Основним завданням цієї концепції є створення комплексного підходу до визначення функцій нотаріату та створення чіткої структури нотаріальних органів для надання населенню послуг нотаріального та правового характеру відповідно до міжнародних стандартів. Крім того, концепція має на меті поступове і системне реформування нотаріату в Україні як інституту позасудового захисту цивільних прав фізичних осіб і юридичних осіб. Юлія Желіховська відмітила, що великим плюсом на шляху розвитку нотаріату України став вступ до Міжнародного союзу латинського нотаріату. 9 жовтня 2013 року Генеральна асамблея Міжнародного союзу латинського нотаріату в Лімі (Перу) ухвалила рішення про прийняття України до міжнародної неурядової організації, що створена задля сприяння, координації розвитку нотаріальної функції та діяльності у цілому світі. [6, с. 172]. Важливе значення в історії нотаріату в період незалежної України, необхідно сказати і про виникнення Української нотаріальної палати (УНП) [7] – недержавна неприбуткова організація, що здійснює професійне самоврядування у сфері нотаріату. Об'єднує нотаріусів усієї України, працює на підвищення професійних стандартів [8, с. 34], захист прав та інтересів нотаріусів, прагне до гідного прийняття нотаріату, його ролі і місця в правовій системі держави.

Палата була створена 29 березня 2013 року, і з моменту державної реєстрації Міністерством юстиції України – 19 квітня 2013 року – її членами стають всі нотаріуси, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або здійснюють приватну нотаріальну діяльність. Згода нотаріуса на набуття членства в НПУ не потребується. НПУ налічує близько 7000 членів з усієї країни. Основна мета Української нотаріальної палати – об'єднання на професійній основі зусиль нотаріусів для задоволення та захисту законних соціальних та інших спільних інтересів, сприяння підвищенню їхнього професійного рівня та вдосконалення правової допомоги, що надається органами нотаріату громадянам, підприємствам і організаціям. Завданням Української нотаріальної палати є підвищення ролі нотаріату в умовах формування в Україні ринкових відносин; віднесення престижу професії нотаріуса; створення умов для активної діяльності членів УНП на основі єдності професійних інтересів; реалізації їхніх прав; сприяння розвитку міжнародних зв'язків, з метою зміцнення наукових і професійних контактів членів Палати, обміну досвідом, співробітництва з міжнародними організаціями нотаріату. В усіх областях України створені регіональні відділення УНП. В окремих регіонах нотаріуси об'єдналися в Асоціації, що є колективними членами Палати [9, с. 108]. У 1998 році Українська нотаріальна палата була прийнята спостерігачем від міжнародної спільноти до світової організації нотаріусів – Міжнародного Спілка Нотаріату, який об'єднує нотаріати 91 країн [10]. Вже 11 років основні зусилля УНП спрямовує на перехід до нотаріату латинського типу – вільного, самоврядного, а саме це є основою латинського нотаріату – вільний нотаріус, який, з одного боку, є незалежним представником держави, наділеним повноваженнями на вчинення нотаріальних дій, а з іншого боку, нотаріус несе особисту майнову відповідальність за вчинені нотаріальні дії [11, с. 99]. Міністерством юстиції України була розроблена Концепція розвитку нотаріату в Україні, яка покладена в основу проекту Нової редакції Закону «Про нотаріат» [12]. У 2009 році Закон «Про нотаріат» вийшов вже оновлений, і закон оновлювався практично щорічно.

Виділяють реформи в нотаріальній сфері України, які спрямовані на підвищення ефективності роботи нотаріусів, підвищення прозорості та дотримання міжнародних стандартів, а також впровадження сучасних технологій для полегшення доступу до нотаріальних послуг [13, с. 214]. 1. Реформи спрямовані на впровадження електронних сервісів та інформаційних технологій для полегшення взаємодії з громадянами та підприємствами. 2. Реформи, спрямовані на гармонізацію внутрішнього законодавства України з нормами Європейського Союзу. 3. Спрощення та прискорення процедури надання нотаріальних послуг, зокрема у частині угод про купівлю-продаж нерухомості, спадкування, визнання правочинів тощо. 4. Проводяться заходи для зміцнення системи контролю та нагляду за діяльністю нотаріусів з метою забезпечення дотримання етичних стандартів та уникнення корупційних практик. 5. Забезпечення більшої відкритості та участі громадськості в нотаріальному процесі, зокрема через залучення громадських представників до наглядових органів. Запровадження етичних стандартів є важливим елементом забезпечення доброчесності та надійності нотаріусів. 6. Розробка та впровадження заходів з захисту інформації, особливо у сфері електронних послуг, для запобігання можливим кібератакам та неправомірному доступу до даних. Захист інформації нотаріусів, особливо в контексті електронних послуг, вимагає комплексного підходу та впровадження різноманітних заходів для запобігання можливим кібератакам та неправомірному доступу до даних. 7. Нотаріат відіграє важливу роль у захисті прав та інтересів громадян.

Реформи можуть бути спрямовані на забезпечення відповідальності нотаріусів перед клієнтами та перед суспільством.

А також відповідно до Законів України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» і Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» нотаріуси мають право здійснювати державну реєстрацію у сферах нерухомості та бізнесу в Україні. Далі процес не зупиняється і приймається закон про медіацію [14] Активне впровадження медіації в нотаріальну діяльність створює феномен вирішення конфліктів через взаємодію сторін за допомогою незалежного посередника – **медіатора**. Медіаційна процедура у сфері нотаріату як консенсусне вирішення спорів є важливим компонентом юридичної практики. Так, з огляду на положення ч. 3 ст. 1 Закону «Про нотаріат», котрі були доповнені з огляду на прийняття Закону «Про медіацію», нотаріуси можуть проводити медіацію в порядку, визначеному законом, за умови проходження ними базової підготовки медіатора. До прикладу, процедура медіації у сфері нотаріальної діяльності може передувати виникненню договірних правовідносин між сторонами та сама наявність, наприклад, договору про поділ спадкового майна, може бути результатом медіаційної процедури.

Сучасну еволюцію нотаріату можемо поділити на 3 етапи: 1) історичний- зародження нотаріату в Україні з 1993 року; 2) сучасний – із затвердженням концепції реформування органів нотаріату в Україні з 2010 року. На сучасному етапі нотаріат в Україні поступово адаптується до європейських стандартів та впроваджує нові технології. Це сприяє покращенню якості надання нотаріальних послуг та забезпеченню доступності для громадян; 3) теперішній – з 2021 року з прийняттям закону про медіацію та 2023 року прийняття постанови про деякі питання функціонування Єдиної державної електронної системи е-нотаріату [15], яка складається з кількох взаємопов'язаних інформаційних систем, які працюють разом як єдине ціле та взаємодіють між собою, щоб автоматизувати різні операції, пов'язані з нотаріатом. Серед цих операцій є збирання, накопичення, обробка, збереження, захист, пошук, облік і використання інформації, пов'язаної з нотаріальною діяльністю. Теперішній етап еволюції нотаріату в Україні передбачає впровадження сучасних технологій для покращення доступності та якості нотаріальних послуг. Це сприятиме підвищенню довіри громадян до нотаріусів та забезпечить більш ефективне функціонування нотаріату в цілому. Очікується, що цей етап також сприятиме зменшенню корупції в сфері нотаріату та покращенню роботи органів державної влади. системи. Запровадження електронної нотаріальної інформаційної системи «ENotar», куди мають входити нотаріальні та інші реєстри, а також відомості про клієнтів, можливість ведення архіву, діловодства та звітності нотаріуса. Відзначають, (з чим і ми погоджуємося – *авт.*) що головне усвідомити, що основна мета електронного нотаріату – не звести функції нотаріуса до механічних, а зробити нотаріат максимально доступним та зручним для громадян України [16, с. 550], а також, на нашу думку, це дозволить зменшити бюрократію та прискорити процес отримання нотаріальних послуг, сприяючи розвитку цифрової економіки країни.

Висновки. Можемо зазначити, що еволюція нотаріату розвивається з розвитком держави. Сучасну еволюцію нотаріату можна поділити на 3 етапи: 1) історичний- зародження нотаріату в Україні з 1993 року; 2) сучасний – із затвердженням концепції реформування органів нотаріату в Україні з 2010 року. На сучасному етапі нотаріат в Україні поступово адаптується до європейських стандартів та впроваджує нові технології. Це сприяє покращенню якості надання нотаріальних послуг та забезпеченню доступності для громадян; 3) майбутній – з 2023 року з прийняттям постанови про деякі питання функціонування Єдиної державної електронної системи е-нотаріату [15], яка складається з кількох взаємопов'язаних інформаційних систем, які працюють разом як єдине ціле та взаємодіють між собою, щоб автоматизувати різні операції, пов'язані з нотаріатом. Серед цих операцій є збирання, накопичення, обробка, збереження, захист, пошук, облік і використання інформації, пов'язаної з нотаріальною діяльністю. Майбутній етап еволюції нотаріату в Україні передбачає впровадження сучасних технологій для покращення доступності та якості нотаріальних послуг. Це сприятиме підвищенню довіри громадян до нотаріусів та забезпечить більш ефективне функціонування нотаріату в цілому. Очікується, що цей етап також сприятиме зменшенню корупції в сфері нотаріату та покращенню роботи органів державної влади. системи.

2) Війна навчила нас жити в складних ситуаціях. У поточних умовах нотаріуси докладають усіх зусиль. Нотаріат залишався опорою для суспільства з самого початку повномасштабного вторгнення в Україну. Навіть у небезпечних районах нотаріуси працювали під обстрілами, зберігали архіви та забезпечували доступність нотаріальних послуг. Протягом перших місяців війни Міністерству юстиції України вдалося відновити низку державних реєстрів, таких як спадкові, довіреності, нерухомість, бізнес і бланки. Ринок землі перебуває на другому етапі реформи. Українські юридичні особи можуть брати участь у цьому процесі. Держава зосереджується на нотаріаті в процесах оформлення правочинів. Крім того, були введені нові методи оформлення первинної забудови, які значно захищають

права інвесторів. Держава дала нотаріусам дозвіл фіксувати руйнування та збитки, завдані російською федерацією. Можна оформити компенсацію за зруйноване житло за допомогою нотаріуса, що дає людині можливість купити власне житло за сертифікат від держави. Нотаріуси є частиною державної політики щодо фінансового нагляду та застосування санкцій. Нотаріат України продовжує ефективно працювати та зберігати авторитет у суспільстві, максимально підтримуючи цивільний оборот, підтримуючи економічну стабільність держави, а в умовах війни став ще більше потрібним людям і потребує реформ. Розширення повноважень нотаріусів, впровадження електронного нотаріату та поступовий перехід до єдиного нотаріату є основними ознаками реформи нотаріату. Розвиток нотаріату часто пов'язують з розквітом і розколом Київської Русі. Тексти Литовських статутів, Інструкція гетьмана Данила Апостола судам 1730 року, «Суд і розправа в правах малоросійських» 1750 року, «Зібрання малоросійських прав» 1807 року, Судовий статут 1864 року та інші документи свідчать про подальший розвиток нотаріату в період прийняття Магдебургського права.

3) Історія нотаріату бере свій початок з часів становлення первісного суспільства, де почали формуватися відносини між окремими особами та групами людей. З виникненням відмінностей стала очевидною потреба в письмових правилах поведінки, що призвело до створення правових інститутів. Нотаріат був заснований для публічного посвідчення приватних актів, зміцнення довіри між сторонами та забезпечення законності угод, що зробило професію нотаріуса важливим елементом правової системи у захисті прав та інтересів громадян.

4) Новий етап розвитку українського суспільства, закріплений Конституцією України 1996 року, пов'язаний з комплексним реформуванням національної правової системи та її окремих правових інститутів. Створення Української нотаріальної палати стало значним кроком вперед у гармонізації нотаріальної практики з мінливою правовою системою України. Оскільки країна рухається до більш демократичного та правового суспільства, нотаріуси повинні адаптуватися, щоб успішно служити суспільним інтересам, зберігаючи при цьому ідеали справедливості та відкритості. Реформа правових інститутів, особливо нотаріату, має важливе значення для створення міцного фундаменту для майбутнього розвитку та процвітання українського суспільства. А наступний крок цифровізації нотаріату свідчить про впровадження електронних підписів та засобів ідентифікації особи для забезпечення безпеки та конфіденційності даних. Це сприятиме зручності укладання угод онлайн і зменшить необхідність фізичного присутності при певних юридичних процедурах.

5) Концепція нотаріату в Україні бере свій початок з давніх часів, з багатою історією нотаріальних дій та засвідчення автентичності документів. В останні роки в країні спостерігається перехід до цифрового нотаріату, який використовує технології для підвищення ефективності та безпеки нотаріальних послуг. Ця еволюція відображає поточну модернізацію юридичних практик в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нотаріат в Україні: навчальний посібник. За заг ред. Ю.В. Нікітіна, ВНЗ «Національна академія управління», 2016. 586 с.
2. Нотаріат в Україні: навч. посіб. / За ред. В.М. Бесчастного. К.: Знання, 2008. 494 с
3. Василів Соломія, Сорочкіна Олена. Світові системи нотаріату: порівняльний аналіз. *Юридичні науки* 7. № 1. 2020. С. 134–140. URL: <http://doi.org/10.23939/law2020.25.134> (дата звернення: 02.01.2025).
4. Солоцький Д.О. Становлення та сучасний стан нотаріату в незалежній Україні. *Право та державне управління*. № 4. 2023. С. 426–431. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.4.58> (дата звернення: 02.01.2025).
5. Про затвердження концепції реформування органів нотаріату в Україні наказ міністерство юстиції України від 24.12.2010 № 3290/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3290323-10#Text> (дата звернення: 02.01.2025).
6. Желіховська Юлія. Історико-правові аспекти становлення, розвитку та модернізації нотаріату України. *Мала Енциклопедія Нотаріуса*. № 1 (91) лютий, 2017. С. 165–173.
7. Українська нотаріальна палата (УНП) 2025. URL: <https://npu.ua/palata/> (дата звернення: 03.01.2025).
8. Невзорова І.В. Сучасні стандарти діяльності нотаріуса в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. Випуск 61. Том 1. 2020. С. 32–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-3322.61-1.6> (дата звернення: 03.01.2025).
9. Шевчук Л. Основоположні принципи латинського нотаріату та їх реалізація в Україні: історико-правовий аспект. *Вісник Львівського університету. Серія: Юридична*. 2018. Випуск 66. С. 103–110.
10. International Union of Notaries (UINL). 2025. URL: <https://www.csn.notaires.fr/en/international-organisation-civil-law-notaries> (дата звернення: 04.01.2025).

11. Денисяк М.М. Короткий аналіз історії виникнення, розвитку та реформування інституту нотаріату в Україні. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. № 4. 2012. С. 97–100.
12. Про затвердження Концепції реформування органів нотаріату в Україні: наказ Міністерство Юстиції України від 24.12.2010 № 3290/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v3290323-10#Text> (дата звернення: 03.01.2025).
13. Сірко В.С. Сучасні тенденції розвитку нотаріату в Україні: вплив законодавчих змін та перспективи подальшого розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 34 (73). № 1. 2023. С. 212–215. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/36> (дата звернення: 03.01.2025).
14. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 03.01.2025).
15. Деякі питання функціонування Єдиної державної електронної системи е-нотаріату: постанова КМУ від 29 грудня 2023 р. № 1406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1406-2023-%D0%BF#n16>.
16. Денисяк Н.М. Реформування інституту нотаріату в сучасних умовах євроінтеграції. *Аналітично-порівняльне право*. № 1 (2023). С. 547–551. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.95>.